

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

OPINIE

KOMITET REGIONÓW

124. SESJA PLENARNA W DNIACH 12 I 13 LIPCA 2017 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wymiar lokalny i regionalny programu „Horyzont 2020” oraz nowy program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji

(2017/C 342/01)

Sprawozdawca: Christophe CLERGEAU (FR/PES), członek rady regionu Kraj Loary

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR)

A) EUROPEJSKIE BADANIA NAUKOWE I INNOWACJE – AMBITNY CEL, KTÓRY POWINIEN WYKRACZAĆ POZA PROGRAM RAMOWY

Potwierdzenie miejsca programu ramowego w kontekście tworzenia europejskiej przestrzeni badawczej i realizacji celów strategii „Europa 2020”

1. Z zadowoleniem przyjmuje niezwykle sukces europejskiej polityki w zakresie badań naukowych realizowanej poprzez kolejne programy ramowe do programu „Horyzont 2020” włącznie. Jest to największy zintegrowany program badawczy na świecie oparty na doskonałości naukowej i przyspieszeniu innowacji.
2. Przypomina, że program „Horyzont 2020” jest głównym narzędziem wspierania rozwoju badań i innowacji w Europie w ramach ogólnej strategii „Europa 2020” i realizacji europejskiej przestrzeni badawczej (EPB).
3. **Potwierdza znaczenie strategii „Europa 2020”,** w której proponuje się skonsolidowane podejście oparte na „trójkącie wiedzy” (kształcenie – badania – innowacje), gdzie podstawowymi elementami pozostają zmiana podejścia do nauki i powszechne podniesienie poziomu wykształcenia oraz propagowanie współpracy między uczelniami wyższymi a przedsiębiorstwami. Sugeruje również dążenie do większego ustrukturyzowania i komplementarności z programami Erasmus+ i Interreg, w tym z poświęconym współpracy międzyregionalnej Interreg Europa. Podkreśla, że należy kontynuować wdrażanie europejskiej przestrzeni badawczej, co wiąże się z realizacją różnych celów, a osiągnięcie doskonałości naukowej jest zasadniczym i niezbędnym, lecz nie jedynym, elementem.
4. Podkreśla aktualne znaczenie celów EPB oraz korzyści płynące z ich dalszej realizacji w odniesieniu do zwłaszcza do rozwoju współpracy transnarodowej, mobilności wiedzy, jednolitego rynku pracy dla naukowców i innowatorów, równouprawnienia płci czy dostępu do informacji i nauki.
5. Sugeruje, by w celu utrwalenia przedsięwzięcia dotyczącego budowy wiedzy w Europie zidentyfikować europejskie talenty i monitorować kariery naukowców. Należy stworzyć ścieżki europejskie dla naukowców, by umożliwić im powiązanie programów wspierających badania z przechodzeniem na kolejne etapy kariery, a także promować integrację naukowców w środowisku przedsiębiorstw.

6. Sprzeciwia się ograniczaniu debaty budżetowej wyłącznie do programu ramowego. W zależności od sposobu oceny, udział polityki spójności przeznaczony na badania i innowacje wynosi od 43 do 110 mld EUR bez uwzględnienia wkładów innych istotnych polityk sektorowych i planu Junckera.

W kierunku powrotu do traktowania innowacji i badań jako priorytetu politycznego i budżetowego

7. **Wnosi o przywrócenie badaniom i innowacjom jednego z pierwszych miejsc wśród priorytetów debaty na temat przyszłości Europy** i priorytetów określonych w deklaracji z Rzymu⁽¹⁾, o wzmocnienie zarządzania przekrojowego dziedziną badań naukowych, innowacji i kształcenia w UE oraz o zwiększenie ogólnego budżetu Unii Europejskiej przeznaczanego na badania i innowacje we wszystkich obszarach polityki w ramach obecnych i przyszłych wieloletnich ram finansowych. W tym ogólnym kontekście oraz zgodnie z projektem sprawozdania Parlamentu Europejskiego⁽²⁾ i sprawozdaniem niezależnej grupy wysokiego szczebla w sprawie maksymalizacji oddziaływania programów w zakresie badań i innowacji (sprawozdanie Lamy'ego)⁽³⁾, budżet przyszłego programu ramowego powinien zostać wydatnie zwiększony do poziomu umożliwiającego co najmniej zachowanie dynamiki wzrostu obecnego programu ramowego⁽⁴⁾. W każdym razie niezbędne pobudzenie badań i innowacji nie może podważać znaczenia polityki spójności, która pozostaje głównym unijnym narzędziem finansowania spójności gospodarczej i społecznej i osiągania konwergencji między miastami i regionami. W celu stymulowania rozwoju regionalnego należy zmobilizować cały potencjał środków działania w zakresie polityki spójności oraz badań i rozwoju.

8. Wzywa do ustanowienia nowego, ambitnego wspólnego celu, który dotyczyć będzie nie tylko doskonałości naukowej w Europie, ale także doskonałości naukowej i potencjału innowacyjnego całej Europy poprzez mobilizację potencjału wszystkich regionów, co przyczyni się do wzmocnienia ich zdolności i promowania otwartej innowacyjności opartej na współpracy.

9. Uważa, że cel ten jest tym bardziej potrzebny w kontekście globalizacji, której skutków jeszcze nie opanowano, zwłaszcza na poziomie lokalnym i regionalnym, a wobec której badania i innowacje to czynniki odporności o dużej wartości dodanej i trwałej konkurencyjności.

10. Zamierza promować całościowe podejście do funduszy europejskich, krajowych i regionalnych, bez którego to poziom ambicji oraz debata nad budżetem Unii Europejskiej nie miałyby sensu. Przypomina, że istotny cel przeznaczania 3 % PKB na publiczne i prywatne badania i innowacje ustalony dla wszystkich państw członkowskich w strategii „Europa 2020”, który od 2015 r. zatrzymał się na poziomie 2,03 %, jest zagrożony ze względu m.in. na zmniejszenie środków w wielu państwach członkowskich. W tym kontekście uważa, że kluczowe znaczenie ma dalsze wzmocnianie systemów badań i innowacji, z uwzględnieniem kontekstu każdego kraju i każdego regionu, poprzez lepszą koordynację polityki na szczeblu europejskim i stymulowanie niezbędnych reform na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym poprzez europejski semestr i strategię inteligentnej specjalizacji.

Wyjaśnienie kwestii dotyczących synergii z innymi politykami UE

11. Uważa za konieczne wyjaśnienie kwestii dotyczących synergii i proponuje pięć zasad operacyjnych, które mogą być wspólne dla UE, państw członkowskich, regionów i miast:

- zasada spójności: dzielić zarządzanie, wybór głównych celów, strategii i najważniejszych projektów,
- zasada kompatybilności: umożliwić łączenie i usprawnianie zasobów w sposób prosty i skuteczny, regulując zwłaszcza kwestie dotyczące pomocy państwa,
- zasada komplementarności: zapewnić jasny podział ról i ciągłość działania w finansowaniu różnych części projektów oraz ich przygotowanie na wcześniejszych etapach (budowanie zdolności itp.), jak i wykorzystanie po realizacji (wykorzystywanie wyników badań, wprowadzanie do obrotu itp.),

⁽¹⁾ Oświadczenie przywódców 27 państw członkowskich i Rady Europejskiej, Parlamentu Europejskiego oraz Komisji Europejskiej (25 marca 2017 r.) http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244656633_en.pdf.

⁽²⁾ Projekt sprawozdania Parlamentu Europejskiego w sprawie przeglądu wdrażania programu „Horyzont 2020” w celu dokonania jego okresowej oceny oraz przygotowania wniosku dotyczącego 9. programu ramowego (2016/2147(INI)).

⁽³⁾ Sprawozdanie niezależnej grupy wysokiego szczebla w sprawie maksymalizacji oddziaływania programów UE w zakresie badań naukowych i innowacji „Investing in the European future we want” [Inwestycje w przyszłą Europę, jakiej pragniemy] https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/hlg_2017_report.pdf#view=fit&page-mode=none.

⁽⁴⁾ „Budżet powinien umożliwić co najmniej utrzymanie przeciętnego rocznego tempa wzrostu programu »Horyzont 2020«, biorąc za punkt wyjścia budżet przewidziany na ostatni rok programu. Skutkiem byłyby 7-letni budżet ze środkami w wysokości minimum 120 mld EUR w cenach bieżących”. Sprawozdanie niezależnej grupy wysokiego szczebla w sprawie maksymalizacji oddziaływania programów UE w zakresie badań naukowych i innowacji.

- zasada wspólnego budowania: ustanowić spójne podejście, tzn. „finansowanie całości oznacza również opracowanie i pilotowanie realizacji całości”,
- zasada dotycząca ekosystemów – uznawanie roli wspólnych inicjatyw lokalnych.

B) ODNOWIENIE PODSTAW PROGRAMU RAMOWEGO PRZY ZACHOWANIU JEGO STRUKTURY

Otwarty program współpracy oparty na współpracy i służący wszystkim stronom

12. Przypomina, że europejska wartość dodana programu ramowego opiera się przede wszystkim na wymiarze zbiorowym i na współpracy oraz na jego roli w tworzeniu sieci naukowców i ekosystemów innowacji. Wymiar ten musi mieć nadal decydujące znaczenie przy wspieraniu poszczególnych projektów.

13. Wyraża zaniepokojenie spadkiem wskaźnika powodzenia procedury zaproszeń do składania wniosków w porównaniu z poprzednim programem ramowym, co poważnie utrudnia upowszechnianie programu w terenie. Niezbędna konkurencja właściwa dążeniu do doskonałości nie może prowadzić do wykluczenia i nadmiernej koncentracji.

14. Uważa, że utrzymanie otwartego charakteru programu ramowego jest niezbędne dla zapewnienia jego upowszechniania w całej Europie, w jej regionach oraz wśród jej obywateli. Zachęca do większych innowacji dotyczących narzędzi programu ramowego w celu połączenia doskonałości, włączenia i uczestnictwa.

15. Przypomina o znaczeniu utrzymania równowagi między badaniami podstawowymi a badaniami prowadzonymi w związku z wprowadzaniem produktów na rynek, ale także między badaniami swobodnymi a badaniami prowadzonymi w odpowiedzi na potrzeby społeczeństwa i podmiotów gospodarczych, by dążyć do wspierania innowacji polegających zarówno na doskonaleniu, jak i na przełomowych rozwiązaniach, gdyż oba te rodzaje innowacji mogą generować nowe formy działalności i miejsca pracy.

16. Zauważa, że obecnie kładzie się duży nacisk na projekty o wysokim poziomie gotowości technologicznej, co prowadzi do uprzywilejowania innowacji stopniowych poprzez zachęcanie naukowców do skupiania się na dojrzałych pomysłach, które mogą zostać wprowadzone na rynek w krótkim okresie czasu. Jednocześnie stwierdza, że wsparcie dla projektów o niższym poziomie gotowości technologicznej jest także istotne dla wprowadzenia na rynek większej ilości innowacji. Podkreśla znaczenie przełomowych innowacji, które opierają się na niższym poziomie gotowości technologicznej i które umożliwiają szybkie wprowadzanie na rynek nowych produktów i usług. W każdym wypadku priorytetem polityki innowacyjnej powinno być wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw w uzyskaniu dostępu do rynku oraz tworzenie zrównoważonych miejsc pracy. Taka powinna być mianowicie rola Europejskiej Rady ds. Innowacji.

17. Apeluje także o lepsze uwzględnienie wszystkich form doskonałości i innowacji oraz przypomina, że innowacje nietechnologiczne i innowacje społeczne powodują wzrost zapotrzebowania na nowe umiejętności, które mogą utworzyć nowe obszary doskonałości.

18. Popiera potrzebę pełnego uznania innowacji społecznych, które wiążą się z innowacyjnymi pomysłami (produktami, usługami i modelami) umożliwiającym zaspokojenie potrzeb społeczeństwa w szerokim znaczeniu tego terminu.

19. Podkreśla, że badania naukowe i innowacje nie są ukierunkowane wyłącznie na przedsiębiorstwa, ale dotyczą także polityki publicznej, zdrowia, kultury i życia społeczności, a także gospodarki społecznej oraz nowych modeli ekonomicznych, które przyczyniają się do tworzenia nowych partnerstw, nowych działań i nowych relacji społecznych. W związku z tym wykorzystywanie wyników innowacji powinno koncentrować się nie tylko na koncepcji produktu o wartości ekonomicznej na rynku, ale również na koncepcji usługi o wartości społecznej dla obywateli.

Nowe podejście do doskonałości

20. Podkreśla, że termin „**doskonałość**” jest stosowany na określenie bardzo różnych realiów. Proponuje, aby rozróżnić następujące wyzwania, z którymi musi się zmierzyć program ramowy:

- doskonałość nauki, oparta na zasadzie współpracy, a następnie konkurencyjności,
- doskonałość projektów naukowych i innowacji, która charakteryzuje się m.in. ich wpływem i wkładem w transfer wiedzy,
- doskonałość ekosystemów innowacji i współpracy między różnymi podmiotami,
- doskonałość całej Europy i jej ogólna zdolność do innowacji.

Nowe podejście do wpływu projektów

21. Proponuje, by w ramach oceny **wplywu** projektów – zarówno ex ante w odniesieniu do propozycji, jak i ex post w odniesieniu do projektów zatwierdzonych – brać pod uwagę:

- oddziaływanie naukowe, mierzone przede wszystkim wskaźnikiem cytowania,
- oddziaływanie poprzez rozpowszechnianie i przyswajanie wyników projektów,
- oddziaływanie poprzez otwarte innowacje oparte na współpracy oraz rozwijanie nowych produktów i usług, w szczególności przez MŚP,
- oddziaływanie na regionalne ekosystemy innowacji i ich trzy filary (badania, szkolenia i innowacje), a także na regiony i ich mieszkańców, zwłaszcza w zakresie zatrudnienia i dobrostanu.

Nowe podejście do roli poziomu lokalnego w programie ramowym

22. Sugeruje – aby przyczynić się do promowania doskonałości we wszystkich jej formach – **zwiększoną rolę poziomu lokalnego w przyszłym programie ramowym:**

- jako partnera ogólnego zarządzania badaniami i innowacjami w Europie i programem ramowym,
- jako podstawy europejskich sieci doskonałości ośrodków i ekosystemów innowacji,
- jako uczestnika projektów, któremu ułatwia się zaangażowanie,
- jako głównego podmiotu innowacji, wykorzystania i upowszechniania wyników programu „Horyzont 2020”,
- jako moderatora stałego dialogu między nauką a społeczeństwem.

Przekształcanie wyzwań społecznych w celu wzmocnienia ich oddziaływania oraz ich znaczenia

23. Wzywa do uwzględnienia dwóch nowych wyzwań społecznych w celu rozwijania doskonałego wkładu nauki w rozwiązanie głównych problemów dla przyszłości społeczeństw europejskich:

- sprostania wyzwaniom europejskiego programu na rzecz umiejętności – uczenie się przez całe życie w ramach europejskiego modelu społecznego i wydajności europejskiej,
- terytorialnej dynamiki tworzenia wartości, innowacji i zatrudnienia, więzi społecznych i zrównoważonego rozwoju, w tym w związku z wyzwaniami demograficznymi, przed którymi stoją regiony Unii Europejskiej.

24. W kontekście wyzwań społecznych opowiada się za wzmocnieniem interdyscyplinarności oraz nauk humanistycznych i społecznych, a także podejmowania ryzyka, aby pobudzać nowe pomysły i rozwiązania, w szczególności poprzez wprowadzenie „wolnych” zaproszeń do składania projektów.

25. Popiera wprowadzenie nowego dodatkowego podejścia opartego zarówno na zadaniach, aby ułatwić powodzenie działań badawczych i dużych projektów, jak również na przekrojowych tematach na wzór inteligentnych miast, kwestii środowiskowych lub zagadnień związanych z morzem. Powtarza w tym kontekście swój apel, aby w przyszłym programie ramowym przyjęto cel, zgodnie z którym 10 % projektów będzie miało istotny wpływ na badania morskie ⁽⁵⁾.

Warunki uczestnictwa sprzyjające większej różnorodności projektów

26. Wyraża zdziwienie faktem, że liczne możliwości wynikające z obowiązujących obecnie przepisów nie są wystarczająco wykorzystywane i proponuje szereg ulepszeń:

- szersze i bardziej otwarte zaproszenia do składania wniosków umożliwiające formułowanie nowych podejść,
- więcej interdyscyplinarności w sporządzaniu zaproszeń do składania wniosków, aby wykorzystać cały zasób wiedzy technologicznej i innej,
- lepsza integracja nauk humanistycznych i społecznych, obecnie niewystarczająca,
- lepsze wsparcie dla sieci i inicjatyw oddolnych,
- większa przejrzystość i rozliczalność na wszystkich etapach procedury oceny i selekcji projektów i przyznawania finansowania, a także w informacjach zwrotnych, by projekty mogły zostać zmodyfikowane i zgłoszone ponownie, tym razem z powodzeniem,

---

⁽⁵⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów „Nowy etap w polityce europejskiej na rzecz niebieskiego wzrostu” (CDR 6622/2016).

- zachęcanie do szerszego zaangażowania nowych podmiotów w zaproszeniach do składania wniosków skierowanych do uczestniczących w nich po raz pierwszy,
- zwiększone i spójne wykorzystanie finansowania w systemie kaskadowym, które jest sposobem na dotarcie do odbiorców w niewielkim stopniu świadomych istnienia programu ramowego,
- uproszczenie procedur z myślą o zmniejszeniu zbędnych procedur biurokratycznych dla użytkowników końcowych.

27. Wzywa Komisję do przedstawienia elementów oceny uzasadniających wysoki poziom finansowania dużych przedsiębiorstw w ramach programu „Horyzont 2020”, pomimo że ich wydatki badania i rozwój wzrosły nieznacznie, a w konsekwencji do zaproponowania zmian w kolejnym programie ramowym.

28. Podkreśla konieczność finansowania badań przez dotacje. Wyraża ubolewanie z powodu tendencji do zastępowania dotacji pożyczkami, ale uznaje, że projekty o wysokim poziomie gotowości technologicznej, które są zbliżone do działalności na rynku, muszą mieć możliwość korzystania z nich, obok innych instrumentów.

29. Uważa, że rozwijanie narzędzi finansowych służących realizacji celów programu ramowego jest uzasadnione jedynie pod warunkiem że narzędzia te umożliwią pokrycie, na zasadach partnerstwa z instytucjami finansowymi, wysokiego ryzyka, którego nie może pokryć rynek, na podstawie modelu np. InnovFin. Ubolewa nad niewielkim obecnie wykorzystaniem planu Junckera do zabezpieczenia przed tego rodzaju ryzykiem.

30. Zwraca uwagę na potrzebę lepszego finansowania projektów innowacyjnych na rzecz MŚP, ze szczególnym uwzględnieniem programu „Przemysł 4.0”. Jest to najlepsza forma ustrukturyzowania tkanki przemysłowej UE, przy jednoczesnym pobudzaniu sprzyjającego rozwojowi europejskiemu wewnętrznego popytu na technologie.

C) PROGRAM RAMOWY WSPIERAJĄCY BADANIA I INNOWACJE ZAKORZENIONE WE WSZYSTKICH REGIONACH

Promowanie podejścia opartego na doskonałości zakorzenionej w regionach

31. **Zauważa, że doskonałość naukowa jest wpisana w ośrodki i ekosystemy innowacji.** Większość beneficjentów programu „Horyzont 2020” (uniwersytetów, instytucji badawczych, MŚP, organizacji społeczeństwa obywatelskiego) jest głęboko osadzona w swoich regionach, a jakość regionów przyczynia się do poprawy jakości nauki. Rzeczywistość ta powinna zostać w pełni uznana w programie ramowym.

32. Przypomina, że wymiar terytorialny powinien być systematycznie uwzględniany przy opracowywaniu wszystkich polityk, ponieważ strategie inteligentnej specjalizacji (RIS3) przyczyniają się do zwiększenia zasobów podmiotów naukowych i przedsiębiorstw oraz tworzenia wartości dodanej dla jednostek terytorialnych i obywateli.

33. Zauważa, że strategie RIS3 zostały przyjęte i rozwinięte przez regiony w celu usystematyzowania inwestycji w dziedzinie badań naukowych i innowacji na rzecz rozwoju gospodarczego, w sposób uzupełniający w stosunku do innych regionów, oraz zwraca uwagę na fakt, że pogodzenie inwestycji regionalnych i europejskich w projekty strukturalne w zakresie inteligentnej specjalizacji zwiększa wpływ programu ramowego oraz umożliwia uniknięcie finansowania projektów oderwanych od realiów lokalnych.

34. Uważa, że program ramowy powinien wzmocnić zdolności w zakresie badań i innowacji w regionach, aby wspierać je w dążeniach do doskonałości, zwłaszcza w zakresie inteligentnej specjalizacji, oraz rozwijać zdolności wszystkich regionów do uczestnictwa w programie „Horyzont 2020” poprzez wnoszenie do niego wysokiej jakości projektów.

35. Podkreśla znaczenie miast jako ośrodków innowacji odgrywających kluczową rolę w tworzeniu doskonałości. Zwraca również uwagę na fakt, że zbyt duża koncentracja nauki w ośrodkach innowacji stanowi przeszkodę w poszukiwaniu stymulującego dla całej struktury gospodarczej i społecznej efektu mnożnikowego, i że konieczne jest wspieranie enklaw doskonałości oddalonych od głównych ośrodków. Przypomina o kluczowej roli, jaką w tej dziedzinie odgrywa polityka regionalna.

Nowa koalicja europejskiej polityki badawczej i regionów

36. Proponuje nowe partnerstwo na rzecz doskonałości badań i innowacji w Europie między UE, państwami członkowskimi, regionami i miastami wokół wzmocnionej formuły wielopoziomowego sprawowania rządów, przestrzegania zasady pomocniczości, wspólnej kultury otwartych innowacji i promowania inicjatyw oddolnych.

37. Apeluje o większy wkład programu ramowego we wzmacnianie regionalnych ośrodków i ekosystemów innowacji, o większe wsparcie dla sieci transferu technologii oraz o utworzenie nowego działania dotyczącego „połączeń terytorialnych”, aby uznać i finansować za pośrednictwem programu ramowego terytorialne sieci doskonałości na wzór inicjatywy Vanguard.

38. Apeluje, by pionierskie regiony tworzyły europejskie konsorcja z myślą o stworzeniu przełomowych innowacji w całej Europie. Określenie możliwości współpracy, ustalenie elementów łańcucha wartości, jak również określenie głównych zainteresowanych stron oraz zdolności poprzez inteligentną specjalizację to kluczowe kroki w procesie tworzenia wartości dodanej dla UE.

Zlikwidować przepaść innowacyjną między regionami i między państwami członkowskimi

39. **Ubolewa, że w połowie realizacji program „Horyzont 2020” jest w niedostatecznym stopniu wykorzystywany w krajach UE-13⁽⁶⁾, i zwraca uwagę na rozbieżności w zakresie uczestnictwa na szczeblu lokalnym i regionalnym.** Przypomina o znaczeniu realizowania programu ramowego – a nie tylko polityki spójności – we wszystkich regionach UE w celu wspierania najlepszych pionierów doskonałości i umożliwienia im włączenia się do współpracy w Europie.

40. Pragnie, by zgodnie z tą perspektywą kontynuować i poszerzać program „Upowszechnianie doskonałości i zapewnianie szerszego uczestnictwa” w ramach programu „Horyzont 2020”. Apeluje o szczególne podejście do regionów znacznie opóźnionych w rozwoju badań i innowacji znajdujących się w państwach, które nie kwalifikują się do programu, co ma miejsce w przypadku większości regionów najbardziej oddalonych. Nie należy jednak przy tym rezygnować z wymogu doskonałości jako podstawowego kryterium. Podkreśla niewielki udział zasobów inicjatywy „Horyzont 2020” w tym programie (1 %), stwierdza brak znaczących zmian w zakresie dostępu do programu ramowego i wyraża zdziwienie, że państwa będące głównymi beneficjentami „Horyzont 2020” są również beneficjentami programu „Upowszechnianie doskonałości i zapewnianie szerszego uczestnictwa”. Uważa, że sytuacja ta osłabia legitymację programu ramowego, i wzywa do przyjęcia nowych inicjatyw.

41. Proponuje zintegrowane podejście do dążenia do doskonałości, które ma zostać wdrożone na podstawie planu koordynacji właściwego dla każdego kraju i każdego regionu, aby przedsięwziąć niezbędne reformy, stworzyć dostępne dla wszystkich ośrodki doskonałości, przeciwdziałać drenażowi mózgow i zapewnić pełnoprawny udział w europejskich sieciach badawczych. Plan ten mógłby być współfinansowany ze środków regionalnych, krajowych i europejskich, w tym z programu „Horyzont 2020” oraz europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

42. Proponuje w związku z tym poprawę dostępu do współpracy w Europie poprzez:

- wspieranie infrastruktury badawczej i rozwoju technologicznego oraz tworzenie katedr EPB (ERA Chairs) w celu przyciągnięcia obiecujących młodych naukowców i naukowców-liderów,
- zachęcanie do przyjmowania nowych uczestników zgłoszonych projektów i otwieranie wybranych projektów na nowe, dodatkowe podmioty,
- zwiększenie wsparcia dla MŚP w zakresie tworzenia działów ds. badań, rozwoju i innowacji i zatrudniania w nich specjalistów, inżynierów lub naukowców,
- zwiększenie wsparcia dla tworzenia przez MŚP struktur wewnętrznych umożliwiających im uczestnictwo w sieci badań naukowych i innowacji.

D) PROMOWANIE WSPÓLNYCH I WSPÓLDZIELONYCH NARZĘDZI W SŁUŻBIE DOSKONAŁOŚCI NAUKOWEJ I INNOWACJI

Sieci podmiotów europejskich jako tygle doskonałości i innowacji

43. Zwraca uwagę na nadrzędność współpracy w sieciach nad konkurencją w ramach programu ramowego zgodnie z wartościami Unii, a także na znaczenie sieci jako tygła projektów i doskonałości.

44. Podkreśla w tym kontekście znaczenie programu „Region wiedzy” w ramach 7. programu ramowego, który umożliwił ważne interakcje z polityką regionalną, przyczyniając się do zapoczątkowania trwałej współpracy między podmiotami trójkąta wiedzy w terenie, zaangażowania sektora prywatnego (zwłaszcza MŚP) w projekty programu ramowego, wsparcia współpracy transnarodowej innowacyjnych ekosystemów i włączenia podmiotów lokalnych i regionalnych w EPB.

⁽⁶⁾ Państwa członkowskie będące głównymi beneficjentami programu „Upowszechnianie doskonałości i zapewnianie szerszego uczestnictwa”. Chodzi tu o Bułgarię, Chorwację, Cypr, Estonię, Litwę, Luksemburg, Łotwę, Maltę, Polskę, Portugalie, Republikę Czeską, Rumunię, Słowację, Słowenię i Węgry (link).

45. Wzywa do prowadzenia ambitnej polityki rozwoju tych sieci współpracy:
- między naukowcami, zespołami badawczymi lub laboratoriami i między ośrodkami infrastruktury badawczej, aby formułować zagadnienia naukowe oraz przedstawiać zaproszenia do składania projektów i projekty,
  - między ośrodkami, projektami pilotażowymi i demonstracyjnymi,
  - między różnymi podmiotami, w tym regionami i miastami, oraz regionalnymi ośrodkami i ekosystemami innowacji w kontekście RIS3.
46. Przypomina, że w ramach programu „Horyzont 2020” dostępne są liczne możliwości w celu wsparcia tych inicjatyw, zastanawia się jednak nad ich niskim budżetem i ich wykorzystaniem oraz apeluje o bardziej intensywne działania w zakresie koordynacji i wsparcia (CSA). Zachęca do lepszego uznawania innowacyjnych inicjatyw podejmowanych na poziomie lokalnym za pośrednictwem programu ramowego. Zwraca się również o zwiększenie wsparcia na rzecz współpracy międzyregionalnej związanej z RIS3, zarówno w ramach programu „Horyzont 2020”, jak i polityki spójności.

Rozwijanie programów w zakresie badań i innowacji wspólnie z regionami

47. Zauważa, że włączenie regionów do realizacji programu „Horyzont 2020” wzrosło od czasu jego uruchomienia, z coraz większą liczbą regionów partnerskich w ramach instrumentów wspólnego planowania badań naukowych, takich jak ERA-NET, „Maria Skłodowska-Curie” COFUND i partnerstw publiczno-prywatnych w zakresie badań i innowacji, takich jak inicjatywa „Czyste niebo”.
48. Apeluje o rozwój tych budowanych wspólnie działań, wzywa do uproszczenia i zharmonizowania przepisów dotyczących wprowadzania w życie i, na przykład, do ułatwienia za zgodą państw członkowskich udziału regionów w inicjatywach w zakresie wspólnego planowania (art. 185 TFUE).
49. Apeluje o dalsze uproszczenie procedur administracyjnych dotyczących przyznawania pomocy, kontynuowanie i rozwijanie centralizacji dotacji i wsparcia w ramach jednego portalu zapewniającego dostęp do informacji, informowanie o programach we wszystkich językach urzędowych UE, w ramach wszystkich jej działań oraz za pośrednictwem platformy zarządzania pomocą w portalu dla uczestników, tak aby ułatwić uczestnikom dostęp.
50. Wspiera mechanizmy przyznawania wspólnotowego wyrównania (ang. „top-up”) w ramach programu ramowego z myślą o wspieraniu lokalnych inicjatyw w zakresie doskonałości uruchamiających znaczne środki finansowe różnego rodzaju.
51. Uważa, że doświadczenie związane ze strategiami inteligentnej specjalizacji i ich wdrażaniem oferuje bardzo użyteczne informacje związane ze sterowaniem programu „Horyzont 2020” i przyszłego programu ramowego oraz z definiowaniem programów roboczych ustanawiających podmioty kwalifikujące się do finansowania. Zachęca zajmujące się tym władze do angażowania w większym stopniu szczebla lokalnego w ten proces, z myślą o wzmocnieniu spójności z punktu widzenia wyzwań w terenie.
52. Uważa za niezwykle istotne, by różne wyzwania programu „Horyzont 2020” uwzględniały społeczno-gospodarcze skutki dla regionów już na etapie projektowania, planowania i określania dziedzin finansowania tego programu, tak aby skutecznie przyczyniał się on do poprawy jakości życia we wszystkich regionach europejskich.
53. Wzywa do dokonania przeglądu wszystkich części programu ramowego w świetle zasad pomocniczości i komplementarności w celu zacieśnienia powiązań między różnymi podmiotami pod kątem nie tylko wspólnego finansowania, ale również nowego podziału zadań, koncentrując działania programu ramowego na tematach o europejskiej wartości dodanej.
54. Proponuje tak ukształtować „znak doskonałości”, przyznawany najlepszym niezakwalifikowanym kandydatom w ramach instrumentu MŚP, aby stał się on prawdziwym narzędziem partnerstwa. Sterowanie nim byłoby dzielone między UE a regiony, aby jak najlepiej powiązać ich działania na etapach przed złożeniem i po złożeniu wniosków. Zasady ta ma zastosowanie do innych środków związanych ze znakiem doskonałości, takich jak działania „Maria Skłodowska-Curie” oraz stypendia Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, a także do wszystkich innych projektów sprzyjających synergii.

Wzmocnienie we współpracy z regionami efektów mnożnikowych, innowacji i upowszechniania wiedzy

55. Podkreśla rolę regionów jako stanowisk badawczych i podmiotów wdrażających rozwiązania na wczesnych etapach poprzez zamówienia publiczne. Wnosi o uelastycznienie ram regulacyjnych tych działań i o uproszczenie narzędzi wspierania innowacyjnych zamówień publicznych, które obecnie są wykorzystywane w niewielkim stopniu, a kierujące nimi zasady są niewystarczająco znane instytucjom zamawiającym.

56. Podkreśla znaczenie wszechstronnego podejścia zarówno do innowacji stopniowych, jak i radykalnych, technologicznych i niezwiązanych z technologią, innowacji związanych z projektami i z użytkownikami, innowacji społecznych, innowacji otwartych i opartych na współpracy. Przypomina, że ośrodki i ekosystemy na poziomie lokalnym są głównymi czynnikami działań w zakresie innowacji, transferu wiedzy i tworzenia wartości. Zwraca się do Komisji, by w podczas uruchamiania Europejskiej Rady ds. Innowacji uwzględniła rolę, jaką w tej dziedzinie odgrywają władze lokalne, oraz angażowała je w przyszłe zadania tejże Rady.

57. Proponuje wprowadzenie w kolejnym programie ramowym nowej struktury instrumentu MŚP, której warunki planowania i wdrażania angażowałyby władze lokalne na niższych i wyższych szczeblach, tak aby w większym stopniu koncentrować się na inteligentnych specjalizacjach i finansowaniu lokalnym oraz łagodzić efekt zniechęcenia związany z bardzo niskim wskaźnikiem powodzenia.

58. Sprzeciwia się wszelkiego rodzaju koncepcjom przeniesienia części funduszy polityki spójności na działania w ramach programu ramowego, by automatycznie finansować większą liczbę projektów lub wspierać „odrzucone projekty uznane za doskonałe”. Zamierza bronić niezależności regionalnych strategii politycznych i starać się, by przeważało proponowane podejście wspólnego budowania oraz wzmacniania komplementarności i współpracy.

59. Podkreśla potrzebę uwzględniania już na etapie opracowania projektów kwestii pomnażania, upowszechniania i przyswajania wyników. Stwierdza ograniczone oddziaływanie obecnych projektów w tych dziedzinach. Popiera w związku z tym rozwijanie programów europejskich i lokalnych specjalnie poświęconych takiej działalności. Wzywa do większego zaangażowania władz lokalnych i regionalnych w wykorzystanie i rozpowszechnianie wyników projektów realizowanych z tytułu programu ramowego.

60. Popiera również rozwój narzędzi ukierunkowanych na przejście z etapu weryfikacji koncepcji do rynku jak procedura pilotażowa „szybka ścieżka do innowacji” lub na tworzenie struktury nowych sektorów przemysłowych poprzez inicjatywę INNO-SUP, a w jej ramach działanie na rzecz możliwych dzięki klastrów projektów służących nowym przemysłowym łańcuchom wartości (*cluster-facilitated projects for new industrial value chain*), i wzywa do ich wzmocnienia.

61. Należy opracować zestaw narzędzi wsparcia dla klastrów poświęconych grupom przedsiębiorstw, a nie poszczególnym przedsiębiorstwom, co umożliwiłoby podejścia międzysektorowe i partnerstwa UE oparte na współpracy. Ponadto polityka UE powinna odzwierciedlać rolę pomostu, jaką klastry mogą odgrywać między zainteresowanymi podmiotami wewnątrz regionów i poza nimi oraz jako kanały wsparcia przedsiębiorczości z myślą o MŚP.

62. Zwraca się do Komisji o dokonanie oceny skutków reform wprowadzonych w 2013 r. w celu wspierania synergii między programem „Horyzont 2020” a europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi.

63. Wyraża żal, że nowo powstające sektory przemysłowe nie są wystarczająco włączone do drugiego filaru; ubolewa też nad zbyt małym wsparciem dla sieci doskonałości ośrodków i ekosystemów innowacji zorientowanych na przemysł przyszłości, takich jak inicjatywa Vanguard. Jest zaniepokojony utrzymującymi się trudnościami z finansowaniem pilotażowych projektów przemysłowych i projektów demonstracyjnych na pełną skalę. Zwraca się do Komisji o niezwłoczne zwiększenie środków oraz rozważenie podjęcia nowych działań w tym zakresie.

64. Proponuje utworzenie programu wsparcia infrastruktury demonstracji, by sprzyjać sieci obszarów do testowania, projektów demonstracyjnych i projektów pilotażowych w oparciu o model sieci infrastruktury badawczej.

Rozwijanie stosunków między nauką a społeczeństwem w ramach powiązań z regionami

65. Zauważa, że w czasach, gdy pojęcie postępu jest kwestionowane i dyskutowane, związek między nauką a społeczeństwem musi znaleźć się w centrum refleksji nad przyszłością europejskiej polityki w dziedzinie badań i innowacji, zarówno w odniesieniu do wytycznych dotyczących badań, warunków prowadzenia projektów, a także decyzji co do rozwoju nowych zastosowań społecznych i technicznych nauki.

66. Sugeruje w związku z tym, aby zarówno promować zaufanie do nauki i do postępu, jak i rozwijać podejście oparte na rozwoju zrównoważonym. Zamierza zatem bronić zasady ostrożności, przy której działania są podejmowane z pełną świadomością ryzyka.

67. Podkreśla duże wyzwanie, jakie stanowi obecnie otwarta nauka (ang. „open science”), za pośrednictwem otwartego dostępu do wyników badań i publikacji oraz dostępności wiarygodnych i pluralistycznych informacji dla ogółu obywateli, a także debaty ze społeczeństwem i zainteresowanymi stronami.

68. Jest zdania, że między nauką otwartą a nauką nastawioną na cel musi istnieć przestrzeń dialogu podmiotów naukowych i gospodarczych, a także społeczeństwa obywatelskiego, w celu wymiany poglądów i wspólnego wyłaniania owych ważnych zagadnień naukowych w poszanowaniu niezależności każdej ze stron.

69. Podkreśla pilną potrzebę promowania nauki, technologii i wszystkich związanych z nimi zawodów – w tym w przemyśle – wśród młodzieży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem propagowania wyboru kariery naukowo-technicznej wśród kobiet.

70. Ubolewa nad skromnymi środkami na program „Nauka dla społeczeństwa i ze społeczeństwem”, nad jego rozdrobnieniem, a w związku z tym niewielkim oddziaływaniem. Wzywa do ustalenia priorytetów wokół działań o europejskiej wartości dodanej, a także w ramach rzeczywistej współpracy z zainteresowanymi stronami, państwami członkowskimi, regionami i miastami.

Międzynarodowy wymiar programu ramowego

71. Opowiada się za otwartą nauką, ale pragnie zachować szczególny charakter programu ramowego, w tym w kontekście wyjścia Zjednoczonego Królestwa z UE. Ma nadzieję, że to wyjście nie spowoduje zmniejszenia środków przeznaczonych na program ramowy, ale rozumie, że kwestia ta zostanie rozpatrzona w sposób spójny w ramach ogólnych negocjacji ze Zjednoczonym Królestwem.

72. Wzywa do wzmocnienia współpracy międzynarodowej w ramach programu ramowego, w tym współpracy ze stowarzyszonymi partnerami i krajami wschodzącymi, lecz również w ramach polityki sąsiedztwa lub strategii morskich, takich jak strategia dotycząca Morza Śródziemnego.

Bruksela, dnia 12 lipca 2017 r.

Markku MARKKULA

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
